

*До спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

В І Д Г У К

**офіційного опонента кандидата юридичних наук
Білак Наталії Ігорівни на дисертаційну роботу
Морозова Олексія Анатолійовича
на тему «Адміністративно-правові засади реабілітації
та соціалізації військовослужбовців України»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Актуальність дисертаційної роботи Морозова Олексія Анатолійовича на тему «Адміністративно-правові засади реабілітації та соціалізації військовослужбовців України» зумовлена низкою чинників стратегічного значення. Насамперед, в умовах повномасштабної збройної агресії та захисту державного суверенітету, питання відновлення здоров'я, професійної придатності та повноцінної інтеграції до суспільства військовослужбовців, які зазнали поранень чи психологічних травм, набуває статусу національного пріоритету. Безпрецедентне зростання кількості осіб, які потребують комплексної та якісної допомоги, вимагає невідкладного перегляду, оптимізації та правового закріплення дієвих механізмів реабілітації та соціалізації. Таким чином, адміністративно-правове регулювання цієї сфери є критично важливим для забезпечення соціальної справедливості та збереження кадрового потенціалу Збройних Сил України.

Особлива значущість дослідження полягає в тому, що ефективне функціонування системи реабілітації та соціалізації військових лежить саме у площині публічного адміністрування. Означене охоплює нормотворчу діяльність із визначення прав і обов'язків суб'єктів, а також складні організаційно-управлінські, процедурні та контрольні аспекти. Йдеться про

створення та функціонування міжвідомчої системи органів, які розробляють та затверджують медико-соціальні стандарти, здійснюють ліцензування та акредитацію реабілітаційних закладів, забезпечують фінансування програм та видають адміністративні акти. Тому, без глибокого аналізу адміністративно-правових засад неможливо побудувати стійку, прозору та справедливую систему публічного адміністрування процесами відновлення військовослужбовців України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація виконана з використанням сучасних наукових методів та підходів, із дослідженням актуальних теоретичних та практично-прикладних аспектів адміністративно-правового забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців України та механізмів її реалізації. На виконання завдань дослідження з'ясовано сутність реабілітації та соціалізації військовослужбовців України та їх складники; виокремлено реабілітацію та соціалізацію військовослужбовців як об'єкт адміністративно-правового регулювання; окреслено систему адміністративно-правового регулювання реабілітації та соціалізації військовослужбовців, визначено її вади та перспективи удосконалення. В дисертації розкрито поняття та сутність адміністративно-правового механізму забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців; виокремлено систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців; охарактеризовано інструменти адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців. У межах дослідження проаналізовано досвід окремих країн НАТО та Ізраїлю щодо адміністративно-правового забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців; систематизовано та виокремлено дієві методики реабілітації військовослужбовців, які потребують належного адміністративно-правового

регулювання, охарактеризовано реалізовані приклади належного адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України з урахуванням міжнародного досвіду.

Загальне позитивне враження від представленого дослідження підкріплюється отриманими результатами, які характеризують його **наукову новизну**.

Автором обґрунтовано, що реабілітація та соціалізація військовослужбовців в Україні – це комплексний процес, спрямований на відновлення фізичного, психічного та соціального функціонування захисників після поранень чи травм, що включає медичну, психологічну реабілітацію та їх соціальну реінтеграцію. Доведено, що під механізмом адміністративно-правового забезпечення реабілітації військовослужбовців слід розуміти взаємопов'язану систему адміністративно-правових норм, що визначають права та обов'язки учасників процесу реабілітації військових, структуру та функції органів управління у сфері реабілітації військових, медико-соціальні стандарти, процедури ліцензування та акредитації реабілітаційних закладів; форм, засобів та способів адміністративно-правового регулювання; результатів адміністративно-правового регулювання у формі видання актів застосування права та прийняття управлінських рішень; їх оскарження; застосування заходів адміністративної та дисциплінарної відповідальності та забезпечення виконання прийнятих рішень.

Обґрунтовано, що одним із напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання реабілітації військовослужбовців є необхідність прийняття окремого Закону України «Про реабілітацію військовослужбовців України та осіб, які забезпечують обороноздатність, безпеку та правопорядок в Україні», в якому доцільно систематизувати всі напрями правового регулювання реабілітації військових – від системи органів публічного

управління до реабілітаційних закладів (види, форми та порядок діяльності) та методик реабілітації.

Систематизовано підходи до градації адміністративно-правових актів, якими врегульовано відносини у сфері реабілітації військовослужбовців в Україні, на: а) закони, які визначають окремо право громадян на реабілітацію після медичного втручання та порядок його реалізації, закріплюють правовий статус військовослужбовців, їх право на медичне та соціальне забезпечення (в тому числі, право на оздоровлення і реабілітацію); б) підзаконні нормативно-правові акти, якими визначено підстави, порядок та умови надання медичної та психологічної допомоги ветеранам війни.

Удосконалено підходи до розуміння системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення у сфері реабілітації та соціалізації військовослужбовців, яка складається із таких груп: 1) суб'єкти формування державної політики реабілітації та соціалізації військовослужбовців України; 2) суб'єкти реалізації державної політики реабілітації та соціалізації військовослужбовців; 3) допоміжні суб'єкти.

Аргументовано доцільність запровадження в Україні зарубіжного досвіду (зокрема, Сполучених Штатів Америки та Ізраїлю) щодо реабілітації та соціалізації військових, зокрема щодо прийняття комплексного Закону України «Про реабілітацію та соціалізацію військовослужбовців України та осіб, які забезпечують обороноздатність, безпеку та правопорядок в Україні»; створення у складі Міноборони України окремого Департаменту реабілітації та соціалізації (реінтеграції) військовослужбовців України; запровадження єдиного електронного сервісу «Електронний кабінет ветерана війни» як окремого ресурсу за зразком Єдиного електронного порталу державних послуг ДІЯ, в якому доцільно розмістити доступ до послуг, які можуть отримувати ветерани.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в 5 наукових

статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, в тому числі одній виданій в міжнародному виданні (Республіка Польща), а також у 2 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Дисертаційне дослідження виконане самостійно. Сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень дисертанта. Для аргументації власних положень і висновків дослідник використовував напрацювання інших учених, належні посилання на які містяться у роботі.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони мають як науково-теоретичну, так і практичну сферу застосування. Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для подальшого дослідження адміністративно-правового забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців України.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У ході аналізу дисертаційного дослідження та наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. У дисертації не виявлено текстових запозичень, використання ідей, наукових матеріалів і результатів інших авторів без посилання на джерела та інших випадків порушення академічної доброчесності. Дисертація відповідає вимогам, які пред'являються до дисертаційних досліджень, є оригінальною, самостійною, завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. У цілому позитивно оцінюючи дисертацію Морозова Олексія Анатолійовича необхідно висловити ряд зауважень, звернути увагу на твердження, що викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час її захисту. Так:

1. в підрозділі 2.2 роботи автор досліджуючи систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, виділяє серед іншого у

групі допоміжних суб'єктів громадські організації, волонтерські центри, міжнародні партнери. Водночас слід відмітити, що віднесення до цієї групи волонтерських центрів потребує додаткового обґрунтування, оскільки вони не є суб'єктами адміністративно-правового забезпечення, оскільки не наділені владними повноваженнями та не можуть видавати адміністративні акти на приймати рішення обов'язкові до виконання в даній сфері;

2. цікавою та досить новаторською є концепція виділення автором як об'єкту дослідження інструментів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України таких як: 1) форми, засоби та способи діяльності суб'єктів владних повноважень щодо надання послуг у сфері реабілітації військових (розробка та затвердження програм реабілітації; створення, ліквідація та реорганізація реабілітаційних центрів; розробка та застосування методик реабілітації; здійснення контролю за дотриманням норм (стандартів) реабілітації; здійснення адміністративних процедур оформлення статусу ветерана); 2) видання адміністративних актів у сфері публічного адміністрування системою реабілітації військових; 3) здійснення матеріально-технічних операцій, спрямованих на функціонування системи реабілітаційних центрів, проведення тендерних процедур на закупівлю реабілітаційного обладнання; 4) здійснення адміністративного або судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів публічної адміністрації у сфері реабілітації військових.

Однак, виникають певні структурні зауваження до викладу матеріалу. Незважаючи на слушність цієї класифікації, сутнісно-змістові ознаки всіх перелічених інструментів автор розкриває в межах одного підрозділу (підрозділ 2.3). З огляду на першочергову практичну значущість інструментів, що стосуються безпосереднього надання послуг та управлінської діяльності (розробка програм, створення центрів, контроль та оформлення статусу), доцільно було б присвятити їх детальному розгляду окремий, розширений підрозділ. Таке виділення дозволило б глибше розкрити проблеми їх реалізації у сучасних умовах та запропонувати

конкретні напрямки вдосконалення правозастосовної практики;

3. запропоноване автором положення щодо необхідності запровадження ефективної діяльності електронного сервісу «Електронний кабінет ветерана» як окремого ресурсу за зразком Єдиного електронного порталу державних послуг «Дія» з метою впровадження міжнародного досвіду вважається недостатньо обґрунтованим. Слід зауважити, що на сьогодні Україна демонструє одні з найбільш передових досягнень у світі щодо впровадження електронних державних послуг та цифровізації публічного адміністрування, особливо на прикладі функціонування порталу «Дія». У цьому контексті, посилення на «міжнародний досвід» виглядає зайвим, оскільки вітчизняні електронні сервіси часто самі слугують зразком для інших країн.

Відповідно, замість фокусування на зовнішньому досвіді, більш доцільно було б наголосити на необхідності удосконалення вже діючих електронних сервісів для військовослужбовців та ветеранів. Зокрема, йдеться про: а) розширення функціоналу та глибоку інтеграцію «Електронного кабінету ветерана» з іншими реєстрами та системами для забезпечення комплексного та проактивного надання послуг без необхідності дублювання даних або подачі документів; б) поліпшення адміністративно-правового регулювання його роботи з метою забезпечення безпеки даних та оперативності всіх адміністративних процедур, пов'язаних із соціалізацією та реабілітацією;

4. окремої уваги автора вимагає необхідність узгодженого використання ключових термінів у тексті дисертації. Зокрема, спостерігається нечітке розмежування та паралельне вживання формулювань «адміністративно-правового забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців України» та «адміністративно-правове забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні». Для забезпечення методологічної та стилістичної точності наукового дослідження, доцільно уніфікувати термінологічний апарат, обравши найбільш коректну та

релевантну дефініцію, і дотримуватися її впродовж усієї роботи.

Слід підкреслити, що всі висловлені вище зауваження мають дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку виконаної роботи і не ставлять під сумнів її теоретичну та практичну значущість. Вони викликані, насамперед, новаторським підходом автора до аналізу предмета, а також винятковою складністю та багатоаспектністю обраного предмету наукового аналізу, що охоплює сферу публічного адміністрування в умовах воєнного часу.

На підставі викладеного, слід резюмувати, що дисертація «Адміністративно-правові засади реабілітації та соціалізації військовослужбовців України» є завершеною самостійною працею, в якій отримано ряд нових науково обґрунтованих теоретичних результатів, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що полягає у розкритті сутності адміністративно-правове забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні. Вона відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок присудження наукових ступенів» від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Морозов Олексій Анатолійович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри кримінально-правових дисциплін
Інституту права та безпеки
Одеського державного
університету внутрішніх справ

Наталія БІЛАК

Підпис Білак Н.І. засвідчую:

Перший проректор Одеського державного
університету внутрішніх справ
полковник поліції

Максим КОРНІЄНКО